

(پۆڭهكى ژ پۆڭان)، چ رستهكا ب جوانكارى يه، ئەم گەلەك جارەن گۆھ لى دىن... و ئەز دىپىژم ئەو داخووزىيەكە دووبارە و دوپات دىت، ھەروەكو يەك بىژت: (برەخ من ئە روينه و گۆھى خوہ بدە قى چىرۆكى...).

وھەھىە ئەو چەندە دلخوہشىيەك سنۆردارىت لى ھەژبە تۆ گۆھ بدىي، بەرامبەرى دلخوہشىيا نقيسينا چىرۆكى. ل قى رى دقيايە بىژن رىبىرا چىرۆكى وەك كارى بەھرىي دقيايە بىت ئاشكرارن ھەر د وى دەمى مرۆڭ ژۆرا مەيدانا زمانى دكەقت.

چىرۆكا رىالىستى يا ھەى و نقيسىيە ب قى رەنگى يان رەنگەك دن، ژبەرى ھزاران سالان، ل سەر (بردىات) بىت مسرا كەفتن و ل سەر تەختەبىت تەقنى ل سومەر و بابل.

نەدویرە ئەو نەخشىن ل سەر دىوارىن شكەفتان دەمىژوویا كەفتن دە ئارمانچ ژى دەرىپىنا رەنگەكى ژ (چىرۆكى) بت؟ كو وى كەسى ھەول دابت ھزرەكى يان بۆچوونەكى يان ھەستەكى ژ سەرى خوہ دەرىپىخت و ب رىكا نەخشى دەرىپىنت.

دوان دەمان دە روینشتنا ل دۆر ئاگرى چ بۆكلاندنا خوارینەكى بت يان بۆ ھەمبىژكرنا پىچەك گەرماتىيە بت، دەسپىكەك بوو بۆ ھەماندنا چىرۆكى، وھەروەسا دەمى بەرەڭ نىچىر و گەريانان دچوون، كو پۆڭانەبىت خوہ و دىتتىن ب چاقان دوەشاندىن بۆ بەك دوو.

ھونەرى كورتە چىرۆكى و پىداچوونەك

خالد عەلى سلىقانى
(زاخۆ)

د هەر حال ده هه می شارستانی پین ل دۆر ماندووری جیهانی چیرۆک بکار دئینان دا میژوو یا خو خویا بکن، و قههره مانین خو بدن ناسکرن، و ناوردی پین ناینی و کارین خودا وندی نه کفن.

حهزا چیرۆکی دئه قهرو ده نه یا کیمتره ژیا وی سهرده می، و پسیار ل قی ری دئیت کرن، بوچی ئەم چیرۆکان دنفیسن، یان بوچی نفیسهر چیرۆکان دنفیست؟ و بهرسف دزقرت بو:

۱- مه تشته کی هه می و مه دئیت بیژن.

۲- ههزا خویا کرنا تشتان کو ئەفه ژیا هه قهه ری ئەگه را به کی یه.

ئه قهجا ژ گرن گترین ما کینه پین نفیسی نی، ههزا خویا کرنی یه ب ریکا چیرۆکان، و ئەم دشین تاقیکرنا تشت و کاران بکن، و ئەم جوانی و نه رمیی دهزا خو ده راکن، و بکاری نفیسی نا چیرۆکان ئەم دگه هن قوناغین کویر تر د تیگه هشتنا جیهانی و خه لکی.

۳- ژ یگرتنا چیرۆکی وه ک ریکه ک بو دهر پینا دۆخ، ناریش، سالۆخه ت، ههست سوژی، خو هشی، خه مگینی، وهه می دۆخین ب ژیا نا مرۆقی شه گرتیادی، و جاران دهر که فتن ژ ریالیستی کو به رهف ئاشو پین... هتد.

۴- زیده باری کو دلخو هشیه، ده می مرۆف ریزا تژی دکت کو چیرۆکه کی بدای دئینت، مینا سه ره که فتنه کی یه. و ته نا هیهه کا دهر و ونیه مینا هه ره کاره کی ئەده بی.

ده می که سه ک نفیسی نا مه دخوینت ب وی چه ندی ئەو که سه پشکدار دبت، هه تا راده یه کا سنۆردار، دتیگه هشتنا مه ده، و ل سه ر قی چه ندی ره نفیسی نا چیرۆکی دلخو هشیه کا مه زنه.

کورتیه چیرۆک چی یه؟

کورتیه چیرۆک کاری گۆتن یان نفیسی نا کاودانایه. دپیناسه ک دن ده کورتیه چیرۆک شیوازی ریکو پیکیا شه گوهاس تیا به، نارمانج ژئی ئاگه هدار کرنا گوهداری یان خوانده قانی یه ب شاد کرن و سه رنج راکیشانی، و هه ره نفیسه ره ک ل دیوف شیوازی خو ه و کارئینا نا خو ه چیرۆکا خو ه دل یزینت.

ئه قه ئەو ئاسته نگین ئەولی نه ئەوین دکه فن دریکا نفیسه ری ده.

ئه قهجا هه ره سنۆر کردنه کی پیکئینانین خو ه هه نه، و کورتیه چیرۆک دیمه نا هه میان چارچو وه ناکت، لی ده می ئەم رامانا ئیکگرتی دکن ئەف چه نده هاریکار دبت بو دامه زراندا چیرۆکه کا ب ره زامه ندی تربت ژ ئیکا دن لچه م خوانده قانی.

ئه م دی رونا هیه دن ل سه ر چیرۆکا کلاسیکی، یا کو هیزا وی دزیت ژ که سایه تین وی بخوه، بگره ژ کار و چیکرنا رۆیدانین چیرۆکی، ئەو چیرۆکا ب ده ستپیک و نبشیاتی و دو ماهیک، و هه می کورتیه چیرۆک ل سه ر قی بناغه ی دنا فانه.

ژ قی چه ندی سوودا دیمه نی چیرۆکی ئەوه کو ده ستویرا جوړه و جوړی یه، و نیشاندنا سه ریوړا، لی دچارچو وه کی سنۆردایی، ناگه هت وان ئاسو پین رۆمان تیده.

له ورا بو نفیسه ری کورتیه چیرۆکی چی دبت ئەو گرنگی بدت ل سه ر نه خشه دانا که سان، ئانکو نیگار کرنا ریز و دیمه نان، و پارچه ک ژ ژیا نا خو ه تیده خویا بکت، ویاریا ب زمانی ب رهوانی و نه رمییا خو ه ب ریکا جوړه و جوړا وینه یان، ئانکو (پارچین دارژاو)، ژ ئەزمونان، پیش دیمه نی چیرۆکی شه یی کلاسیکیا گه له ک بکارهاتی، بکارینت.

لی هه ره چیرۆکا کلاسیکی با شترین ریکتی ددت به ره مه بو (چیکرنا) کورتیه چیرۆکی.

و با شترین ریک بو گه هشتنا هه ستی ب هیز بو کورتیه چیرۆکی وه ک ده قه کی ئەده بی ئەوه کو مرۆف خو ه فیرکت هه ره ب ریکا کورتیه چیرۆکی بخوه، ودقیایه یی بقیت خو ه فیرکت خواند فانه ک پله به رز بت، و ب هویراتی بچتی، ودقیایه هه می جوړه چیرۆکا بخوینت یین ئەده بی ژ دلداری و ریالیستی و ئاشوپیا زانستی... هتد، داکو زانینه کا مه زن بو مرۆقی پیه دابت ب به رده و امیا خواندنا شان چیرۆکان، ویین نفیسه رین به رده و ام هیز و هزرتین خو ه یین چیرۆکی پیش دئینن.

متمایی خافی چیرۆکی

ئه ری ژ کی شه (متمایی خافی) چیرۆکی دئیت؟ به رسف ب ئاسانی، ئەوه کو ده می تو چیرۆکه کی دنفیسی تو کارئینا نا متمایی ده سپیکتی ژ خه یالا خو ه و

ئەزمون و دىتەنن خوه بۆ قى ژيانى دئافرىنى، و
چەوانىيا ب رېفە چوونا وى، وتو بەرەف ئاڧاكرنا
جىهانە كى دچى، ئەوژى چىرۆكە، ھەر چەندە يا بچوبكە،
لى ئەو يا تەواوكرە.

ب قى چەندىت و جوۆرە جىهانە كى ئاڧادكى وەك
ھەقىيا جىهانە راستىي، و جىوازي، يا تە ب دىمەنە كى
بەرزترە و ھونەرىي ب شىوازي تە كارتىكرنا خوه ل سەر
كرىه.

و ھەھە جىهانە تە خودىك بت بۆ جىهانە راستىي و
پتر نىزىكى وى بت، و ئەم خواندەڧان قايىل دبن و ئەو
و ھەكى قى جىهانە ئەم تىدە دژىن، و جىوازي دى ل وى
رى بت دەمى توژ رىالىستىي دەردكە قى و بەرەف
ئاشۆپى دچى دنقىسنا خوه دە.

و ھەك تو چىرۆكنىڧىس بزاڧا تە ھەمى دچت بەرەف
چىكرنا جىهانە كا چىرۆكى يا زىندى و راستە قىنەيى،
ھەتا وى رادەيى كو خواندەڧان ژ تە باو ەرىكن. و ئەم
و ھەك خواندەڧان دى جىوازيى دناڧ بەرا ھەردوو جىهانە
دە كى ب بەراوردىي، نە بكىشە كا چەند ژ رىالىستىي
دویره.

و ل قىرى دوو تىشت ھەنە د جىهانە كورته چىرۆكى دە
دچارچووقى وىدە يى رىالىستى ئەوژى:

۱- د ژيانا رىالىستى ھەر رویدانەك روى دەدەت ب
كتوپرپە، لى د چىرۆكى دە ھەر رویدانەك ب ئەگەرتىن
بەرچاڧ و دەستنىشان كرىنە.

۲- ل سەر نقىسەرى كورته چىرۆكى يە، كو ئەو مە
خواندەڧانا نەھىلت ل نىڧا رى بى كو مە دبىرۆكا خوه
بگەھىنت، يان مە نە گەھىنت كىنارىن دوماھىي،
ھەروەسا دقىايە مە تى بگەھىنت چەوا ژيان پرىڧە دچت
دئاڧاھيا چىرۆكا وىدە، و ھەردەم خواندەڧان ب باو ەرىه كو
ئەودى گەھىتە چارەپە كى، و ھەستە كى ب نىزىك بوونا
ئارمانجا چىرۆكى.